
РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2\(29\)-126-134](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2(29)-126-134)

УДК 330.34:332.142

JEL Classification: O10; O15; R11

Семен Григорович Ханін

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту, маркетингу та публічного адміністрування
ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»
(Київ, Україна)

E-mail: felix@ykr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1520-9504>Scopus Author ID: [57224351577](https://orcid.org/0000-0003-1520-9504)**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНИХ ДЕТЕРМІНАНТ РОЗВИТКУ
РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ**

Анотація. У статті здійснено систематизацію функціональних особливостей інтелектуально-інноваційних детермінант розвитку регіональних економічних систем. Виокремлено специфічні особливості, що впливають на стан і динаміку розвитку регіональних економічних систем. З'ясовано спектр завдань щодо розвитку інтелектуально-інноваційні детермінанти. Систематизовано функції, що виступають каталізатором регіонального розвитку, до яких віднесено: адаптивну, стимулюючу, інтеграційну та конкурентну. Визначено пріоритетні вектори інтелектуально-інноваційних детермінант розвитку регіональних економічних систем. Встановлено, що для активізації інтелектуального потенціалу регіонів та ефективного впровадження інновацій необхідно спрямувати зусилля на: трансформацію структурних елементів регіональної економіки та оптимізацію розподілу капіталу; ефективне використання ресурсів; стимулювання науково-виробничих бізнес-структур; розширення доступу до інтелектуально-інноваційного середовища; формування когнітивної моделі економічного розвитку; підвищення ринкової вартості та конкурентоспроможності продукції шляхом стратегічного управління інтелектуальним капіталом.

Ключові слова: інтелектуально-інноваційні детермінанти; розвиток регіональних економічних систем; функціональні особливості; регіон; інноваційний розвиток; функціональні особливості інтелектуально-інноваційного розвитку.

Рис.: 1. Бібл.: 9.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізаційних процесів, посилення конкуренції та цифрової трансформації економічне зростання регіонів значною мірою залежить від їхньої здатності до інноваційного розвитку. Інтелектуально-інноваційні детермінанти відіграють ключову роль у формуванні стратегій регіонального розвитку, оскільки сприяють підвищенню конкурентоспроможності, ефективного використанню ресурсів та створенню передумов для сталого економічного зростання. Важливість систематизації функціональних

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

особливостей цих детермінант зумовлена необхідністю формування цілісної моделі розвитку регіональних економічних систем, яка забезпечить їхню адаптивність до сучасних викликів. У зв'язку з цим особливої уваги потребує вивчення факторів, що впливають на активізацію інноваційної діяльності в регіонах, таких як розвиток людського капіталу, інтеграція наукових досліджень у реальний сектор економіки, цифровізація бізнес-процесів та вдосконалення інституційного середовища. Дослідження цієї проблеми є актуальним, оскільки розуміння функціональних особливостей інтелектуально-інноваційних детермінант є важливим для розбудови ефективної регіональної політики, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності, стимулювання інновацій та забезпечення сталого розвитку регіональних економічних систем і дозволить сформулювати стратегічні напрями розвитку, що відповідаватимуть сучасним викликам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти розвитку регіональних економічних систем досліджували такі науковці, як О. Графська [1], Ю. Головчук [1], М. Дергалюк [9], М. Дубина [2], Ю. Ключ [4], Л. Назарова [5], О. Перепелюкова [6], О. Потапов [7], С. Тульчинська [9], М. Шашина [8] та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте врахування глобальних тенденцій цифровізації, переходу до знаннєвої економіки та зростання ролі креативних індустрій робить дослідження цієї теми ще більш актуальним, оскільки воно сприятиме адаптації регіональних економічних систем до сучасних викликів і створенню умов для їхнього довгострокового розвитку.

Метою статті. Метою є дослідження функціональних особливостей інтелектуально-інноваційних детермінант розвитку регіональних економічних систем. Для досягнення даної мети було вирішено такі завдання:

- доведена своєчасність дослідження інтелектуально-інноваційних детермінант розвитку регіональних економічних систем у сучасних умовах;
- визначено завдання інтелектуально-інноваційних детермінант розвитку регіональних економічних систем;
- систематизовано функціональні особливості інтелектуально-інноваційних детермінант розвитку регіональних економічних систем;
- визначено напрями докладання зусиль для активізації інтелектуального потенціалу регіонів та ефективного впровадження інновацій.

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Виклад основного матеріалу. Розвиток регіональних економічних систем визначається комплексом взаємопов'язаних чинників, серед яких значну роль відіграють як глобальні тенденції суспільного розвитку, так і специфічні процеси національного та локального рівнів. Динаміка цих факторів зумовлює необхідність пошуку нових стратегій розвитку регіональних економічних систем у контексті становлення постіндустріального суспільства, що супроводжується поширенням інтелектуально-інноваційних детермінант [9, с. 116]. В таких умовах ключового значення набуває трансформація простору формування потенціалу регіональних економічних систем під впливом інтелектуально-інноваційних факторів, що визначають напрями їхньої адаптації та зростання.

Відповідно, функціонування регіональних економічних систем в умовах ринкової економіки вимагає постійного аналізу їхнього стану та ролі у загальному економічному просторі. Необхідно ухвалювати управлінські рішення, спрямовані на забезпечення стійкого розвитку цих систем. При цьому важливо враховувати специфічні процеси та явища, що впливають на зміну підходів і моделей управління регіональними структурами [5, с. 163].

Розвиток сучасних регіональних економічних систем значною мірою визначається здатністю до генерації, поширення та ефективного використання нових знань і технологій. Формування інтелектуально-інноваційних детермінант спрямоване на забезпечення якісного економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності, зміцнення національної безпеки та покращення добробуту населення. Досягнення цих цілей можливе шляхом стимулювання процесів накопичення знань, їх інтеграції у виробничі та управлінські практики, створення сприятливих умов для розвитку інтелектуального потенціалу та інноваційної діяльності.

На різних рівнях економічної системи інтелектуально-інноваційні детермінанти виконують широкий спектр завдань, зокрема:

– формування ефективних механізмів взаємодії між суб'єктами інтелектуальної та інноваційної діяльності, що включає обмін знаннями між науковими установами, підприємствами, державними інституціями та інвесторами, створення партнерських зв'язків для реалізації спільних проєктів, підтримку як формальних (запланованих), так і неформальних (спонтанних) каналів співпраці;

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

– інституціональне забезпечення розвитку інтелектуального потенціалу та інноваційної діяльності, що передбачає створення єдиного нормативно-правового, економічного та інформаційного середовища, яке сприятиме розвитку знаннево орієнтованої економіки в регіонах та країні загалом, підтримці підприємницьких ініціатив та забезпеченню стабільності інноваційних процесів;

– акумулювання та ефективний розподіл фінансових ресурсів на користь розвитку людського капіталу регіонів, наукових досліджень, впровадження технологічних рішень, цифровізації бізнес-процесів та модернізації виробничих систем;

– оптимізація та розвиток інтелектуального потенціалу через стимулювання розвитку освітньої сфери, підготовку кваліфікованих кадрів, підтримку креативних індустрій та активізації високотехнологічного підприємництва;

– сприяння безперервному відтворенню знань та інновацій шляхом удосконалення системи освіти, розвитку науково-дослідної бази, активного впровадження цифрових технологій та розширення можливостей міжнародної наукової та економічної кооперації [4].

Загалом інтелектуально-інноваційні трансформації як ключовий чинник структурної модернізації регіональних економічних систем сприяють інтенсифікації інтелектуальної діяльності, формуванню культури знань та інтеграції інноваційних рішень у виробничі процеси [8, с. 162].

Розвиток регіональних економічних систем у сучасних умовах значною мірою залежить від ефективності використання інтелектуальних і інноваційних ресурсів. Інтелектуально-інноваційні детермінанти є сукупністю факторів, що визначають здатність регіонів до генерації, впровадження та поширення нових знань і технологій. Їхня функціональна структура включає кілька ключових аспектів, які можна систематизувати за певними напрямками (рис. 1).

Враховуючи виклики посткризового відновлення економіки, цифровізації, екологічної трансформації та зростаючої ролі знань у забезпеченні економічного розвитку, дослідження функціональних особливостей інтелектуально-інноваційних детермінант дозволяє сформулювати науково обґрунтовані підходи до розробки стратегій регіонального розвитку, що створює передумови для розбудови ефективної системи управління інноваціями, посилення зв'язку між наукою, бізнесом та владою, а також формування сприятливого середовища для інтелектуальної та підприємницької діяльності.

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

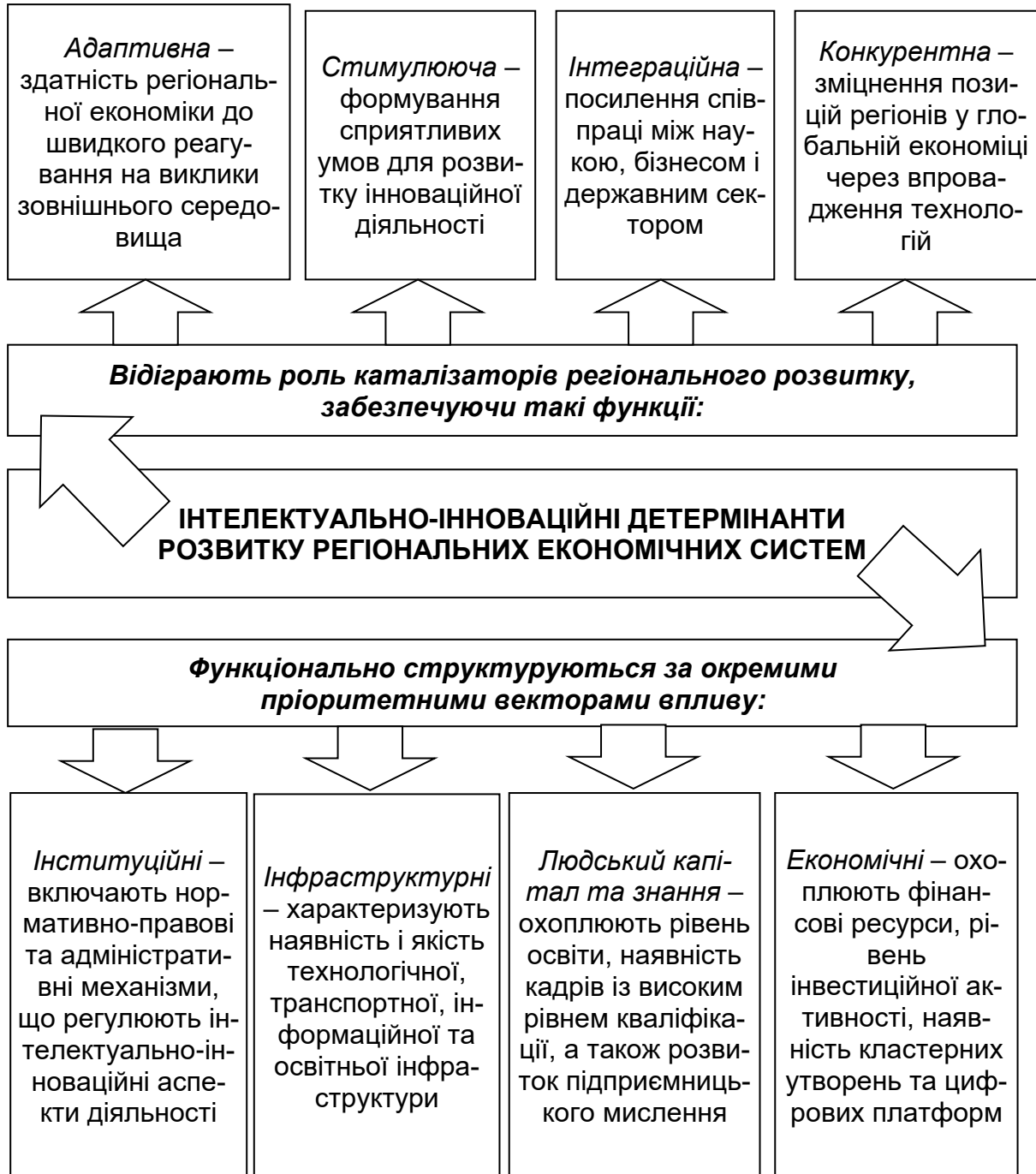

Рисунок 1. Особливості інтелектуально-інноваційних детермінант розвитку регіональних економічних систем
Джерело: розроблено автором.

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Відповідно, для активізації інтелектуального потенціалу регіонів та ефективного впровадження інновацій необхідно спрямувати зусилля на:

- трансформацію структурних елементів регіональної економіки та оптимізацію розподілу капіталу;
- ефективне використання ресурсів у рамках інтелектуально-інноваційних потоків технологій;
- стимулювання науково-виробничих бізнес-структур як центрів інтелектуально-інноваційної активності;
- соціалізацію цифрових процесів для забезпечення інклюзивного розвитку;
- розширення доступу до інтелектуально-інноваційного середовища;
- формування когнітивної моделі економічного розвитку;
- підвищення ринкової вартості та конкурентоспроможності продукції шляхом стратегічного управління інтелектуальним капіталом, розробки та впровадження новітніх технологій виробництва, комунікацій і просування на регіональних ринках [10, с. 116].

Висновки та пропозиції. Розвиток регіональних економічних систем у сучасних умовах значною мірою залежить від впливу інтелектуально-інноваційних детермінант, які виступають рушійною силою структурних трансформацій. Інноваційний потенціал регіонів формується завдяки інтеграції наукових досягнень, підприємницьких ініціатив та державної підтримки, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки. Водночас систематизація функціональних особливостей цих детермінант дозволяє чітко визначити механізми їхнього впровадження, забезпечити ефективний розподіл ресурсів та оптимізувати стратегічні напрямки регіонального розвитку. Функціональна структура інтелектуально-інноваційних детермінант охоплює кілька ключових складових, серед яких стратегічний, організаційно-управлінський, ресурсно-інвестиційний, інформаційно-комунікаційний та соціально-економічний компоненти. Кожен із них виконує важливу роль у формуванні інноваційного середовища: стратегічний компонент визначає довгострокові напрями розвитку, організаційно-управлінський забезпечує ефективну координацію процесів, ресурсно-інвестиційний сприяє залученню фінансування, інформаційно-комунікаційний прискорює трансфер знань, а соціально-економічний забезпечує інтеграцію інновацій у повсякденне життя регіональних спільнот. Завдяки цьому регіони

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

отримують можливість динамічного розвитку в умовах постіндустріальної економіки. Важливим аспектом є безпосередній вплив інноваційних процесів на регіональну економіку. Впровадження сучасних технологій сприяє модернізації виробничих потужностей, підвищенню ефективності використання ресурсів, зростанню зайнятості у високотехнологічних галузях і покращенню якості життя населення. У цьому контексті зростає роль розбудови регіональних інноваційних екосистем, які поєднуюватимуть наукові установи, бізнес і державні органи управління у спільному процесі створення та комерціалізації нових знань. Такі екосистеми є основою для формування стійкої моделі регіонального розвитку, яка відповідає вимогам глобальної економіки.

Список використаних джерел

1. Графська О. І. Стратегічні пріоритети розвитку регіональної економіки в умовах кризи / О. І. Графська, Ю. О. Головчук, Н. А. Гарасимчук // Економіка та суспільство. – 2022. – Вип.43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-37>.
2. Дубина М. Сучасні тенденції цифровізації регіональних економічних систем / М. Дубина // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2022. – № 3(31). – С. 69-79.
3. Індекс цифрової трансформації регіонів України: підсумки 2023 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thedigital.gov.ua/news/rezultatisifrovoi-transformatsii-v-regionakh-ukraini-1>.
4. Ключ Ю. Формування регіональних інноваційних систем для розвитку освітньої сфери / Ю. Ключ, В. Сивочка // Економіка та суспільство. – 2023. – Вип. 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-7>.
5. Назарова Л. В. Формування політики підвищення конкурентоспроможності економічної системи регіону / Л. В. Назарова // Modern Economics. – 2020. – № 20. – С. 162-166.
6. Перепелюкова О. В. Особливості розвитку регіональних економічних систем на засадах цифровізації в умовах повоєнного відновлення / О. В. Перепелюкова // Проблеми економіки. – 2023. – № 3 (57). – С. 142-148.
7. Потапов О. С. Стійкий розвиток регіональної економіки в умовах визначених соціально-економічних пріоритетів / О. С. Потапов // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2018. – № 9. – С. 147-156.
8. Тульчинська С. О. Інтелектуально-інноваційна детермінанта процесів структурної модернізації економіки регіону / С. О. Тульчинська, М. В. Шашина // Причорноморські економічні студії. – 2019. – Вип. 37. – С. 161-164.
9. Тульчинська С. Перспективні напрями інноваційного розвитку територій в сучасних умовах / С. Тульчинська, А. Гавронський // Modeling the development of the economic systems. – 2024. – № 2. – С. 116–120. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-15>.

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

References

1. Hrafska, O.I., Holovchuk, Yu.O., Harasymchuk, N.A. (2022). Stratehichni priority rozvytku rehionalnoi ekonomiky v umovakh kryzy [Strategic priorities for the development of the regional economy in times of crisis]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 43. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-37>.
2. Dubyna, M. (2022). Suchasni tendentsii tsyfrovizatsii rehionalnykh ekonomichnykh system [Modern trends in the digitalization of regional economic systems]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economy and management*, 3(31), 69-79.
3. Indeks tsyfrovoy transformatsii rehioniv Ukrainy: pidsumky 2023 roku [Index of digital transformation of regions of Ukraine: results of 2023]. (2024). <https://thedigital.gov.ua/news/rezultati-tsifrovoy-transformatsii-v-regionakh-ukraini-1>.
4. Klius, Yu., Syvochka, V. (2023). Formuvannia rehionalnykh innovatsiinykh system dlia rozvytku osvithoi sfery [Formation of regional innovation systems for the development of the educational sphere. *Economy and Society*]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-7>.
5. Nazarova, L.V. (2020). Formuvannia polityky pidvyshchennia konkurentospromozhnosti ekonomichnoi systemy rehionu [Formation of a policy for increasing the competitiveness of the economic system of the region]. *Modern Economics*, 20, 162-166.
6. Perepeliukova, O.V. (2023). Osoblyvosti rozvytku rehionalnykh ekonomichnykh system na zasadakh tsyfrovizatsii v umovakh povoiennoho vidnovlennia [Features of the development of regional economic systems based on digitalization in the conditions of post-war recovery]. *Problemy ekonomiky – Problems of economy*, 3(57), 142-148.
7. Potapov, O.S. (2018). Stiiki rozvytok rehionalnoi ekonomiky v umovakh vyznachenykh sotsialno-ekonomichnykh prioritytiv [Sustainable development of the regional economy in the conditions of certain socio-economic priorities]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics. Finance. Management: current issues of science and practice*, 9, 147-156.
8. Tulchynska, S.O., Shashyna, M.V. (2019). Intelktualno-innovatsiina determinanta protsesiv strukturnoi modernizatsii ekonomiky rehionu [Intellectual and innovative determinant of the processes of structural modernization of the region's economy]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, 37, 161-164.
9. Tulchynska, S., Havronskyi A. (2024). Perspektyvni napriamy innovatsiinoho rozvytku terytorii v suchasnykh umovakh [Promising directions of innovative development of territories in modern conditions]. *Modeling the development of the economic systems*, 2, 116–120. <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-12-15>.

Отримано 06.09.2024

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 330.34:332.142

JEL Classification: O10; O15; R11

Semen Khanin

PhD in Economics,

Associate Professor of the Management, Marketing and Public Administration Department
IHE "Academician Yuri Bugay International Scientific and Technical University"
(Kyiv, Ukraine)**E-mail:** felix@ykr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-1520-9504>**Scopus Author ID:** [57224351577](https://orcid.org/0000-0003-1520-9504)**SYSTEMATIZATION OF FUNCTIONAL FEATURES OF
INTELLECTUAL AND INNOVATIVE DETERMINANTS OF THE
DEVELOPMENT OF REGIONAL ECONOMIC SYSTEMS**

Abstract. *The article systematizes the functional features of intellectual and innovative determinants of the development of regional economic systems. Specific features that affect the state and dynamics of the development of regional economic systems are identified. The range of tasks for the development of intellectual and innovative determinants is clarified, in particular: the formation of effective mechanisms of interaction between subjects of intellectual and innovative activity, institutional support for the development of intellectual potential and innovative activity, which involves the creation of a single regulatory, economic and information environment, accumulation and effective distribution of financial resources for the benefit of the development of human capital of regions, optimization and development of intellectual potential through stimulation of the development of the educational sphere, promotion of continuous reproduction of knowledge and innovations by improving the education system. The functions that act as a catalyst for regional development are systematized, which include: adaptive, stimulating, integration and competitive. Priority vectors of intellectual and innovative determinants of the development of regional economic systems have been identified, which include: institutional, infrastructure, human capital formation and economic vectors of development. It has been established that in order to activate the intellectual potential of regions and effectively implement innovations, it is necessary to direct efforts to: transformation of structural elements of the regional economy and optimization of capital distribution; efficient use of resources within the framework of intellectual and innovative flows of technologies; stimulation of scientific and production business structures as centers of intellectual and innovative activity; socialization of digital processes to ensure inclusive development; expansion of access to the intellectual and innovative environment; formation of a cognitive model of economic development; increasing the market value and competitiveness of products through strategic management of intellectual capital.*

Key words: *intellectual and innovative determinants; development of regional economic systems; functional features; region; innovative development; functional features of intellectual and innovative development.*

Fig.: 1. References: 9.

Бібліографічний опис для цитування:

Ханін С. Г. Систематизація функціональних особливостей інтелектуально-інноваційних детермінант розвитку регіональних економічних систем. *Науковий вісник Полісся*. 2024. № 2(29). С. 126-134.